

Донецький
державний університет
внутрішніх справ

ЦЕНТР
українсько-європейського
наукового співробітництва

Центр українсько-
європейського наукового
співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА
ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

6 лютого – 19 березня 2023 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

УДК [37.091.12:005.963]:34(062.552)
УЗ1

Члени організаційного комітету:

Кузнєцова Наталія Семенівна – доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, віцепрезидент НАПрН України;

Кот Олексій Олександрович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, директор Київського регіонального центру НАПрН України;

Гриняк Андрій Богданович – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заступник директора Київського регіонального центру НАПрН України з наукової роботи;

Хоменко Михайло Михайлович – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач відділу забезпечення інтеграції академічної та університетської правової науки та розвитку юридичної освіти Київського регіонального центру НАПрН України.

УЗ1 **Удосконалення професійної компетентності викладача юридичних дисциплін** : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 6 лютого – 19 березня 2023 року. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 172 с.

ISBN 978-617-554-123-4

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Удосконалення професійної компетентності викладача юридичних дисциплін» (6 лютого – 19 березня 2023 року).

УДК [37.091.12:005.963]:34(062.552)

© Донецький державний університет
внутрішніх справ, 2023

© Центр українсько-європейського
наукового співробітництва, 2023

ISBN 978-617-554-123-4

ЗМІСТ

Формування професійної компетентності юриста в умовах дистанційного навчання Ананьєва О. В.	7
Значення навчально-тренувальних полігонів для підготовки майбутніх працівників органів досудового розслідування в умовах воєнного стану Антощук А. О.	11
Зміст категорії «дистанційне навчання» Барабаш Н. П.	13
Призупинення трудового договору у закладах освіти в умовах воєнного стану Благодир А. А.	17
Сплата єдиного соціального внеску з середньої заробітної плати нарахованої за час вимушеного прогулу Благодир С. М.	21
Актуалізація викладання дисципліни «Захист прав і свобод людини» у межах освітньо-професійних програм закладів вищої освіти в умовах воєнного стану Бойко Н. О.	24
Надання освітніх послуг у форматі дистанційного навчання: питання вдосконалення Болокан І. В.	26
Сторітелінг як метод викладання юридичних дисциплін і комунікативна стратегія Вовк С. О.	29
Формування у викладача юридичних дисциплін компетентностей викладання і консультативної підтримки здобувачів PhD під час підготовки і проведення вебінару Ворожбіт-Горбатюк В. В.	32
Ways to improve the analytical support of law enforcement activities in Ukraine Naborets O. A.	36
Інтерактивний інструментарій структурно-функціонального підходу щодо здобуття наукових знань та інформації в закладах вищої освіти в умовах воєнного стану Грущенко О. А., Буличева Н. А.	38

Проблеми забезпечення належного утримання та виховання дитини в сім'ї патронатного вихователя під час періоду дії воєнного стану та вірогідні шляхи їх вирішення	
Тельнік О. Б.	128
Сучасні освітні інструменти як шлях до забезпечення якісної освіти в Україні в умовах війни	
Тимошенко О. А.	132
Історико-правовий досвід системи охорони здоров'я України у боротьбі з епідемічними захворюваннями під час Другої світової війни	
Турчина М. О.	134
Правові аспекти окремих економічних відносин в умовах воєнного стану	
Ціжма Ю. І.	137
Інноваційні підходи у вивченні криміналістики у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських	
Чорноус Ю. М.	140
Міжнародні та національні засади правової охорони комп'ютерної програми як об'єкту авторського права	
Швец Є. С.	144
Викладання правових дисциплін у здобувачів освіти аграрних спеціальностей	
Шерстюк С. В.	149
Тлумачення кримінально-правових норм та його види	
Юріков О. О.	152
Про імплементацію європейських директив з охорони довкілля	
Якименко Г. М.	156
Особливості удосконалення професійних компетентностей викладачів вищих навчальних закладів під час дистанційного навчання в умовах воєнного стану	
Ялова О. В.	160
Інформація з обмеженим доступом в розумінні Закону України «Про доступ до публічної інформації»	
Ярова Р. В.	165
Особливості використання кейс-методу при викладанні юридичних дисциплін	
Яценко О. Л.	168

Література:

1. Волобуєв А. Ф., Даньшин М. В. Завдання криміналістики в умовах реформування кримінального процесу. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2018. Том 18. С. 53–62.
2. Шепітько В. Ю. Цільове призначення криміналістичних знань і прагнення європейських стандартів у протидії злочинності. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2017. Том 17. С. 4–11.
3. Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Журавель В. А. та ін. ; за ред. В. Ю. Шепітька. *Практикум з криміналістики*. Київ : Ін Юре, 2013. 128 с.
4. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1 (4), С. 27–33.
5. Чорноус Ю. Інноваційні підходи до вивчення криміналістики в закладах вищої освіти МВС України. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. Вип. 2. С. 7–14.

МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ПРОГРАМИ ЯК ОБ'ЄКТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Швець Є. С.

*старший викладач кафедри інтелектуальної власності
та управління проєктами*

*Інститут промислових та бізнес технологій
Українського державного університету науки і технологій
м. Дніпро, Україна*

У сучасних умовах стрімкого розвитку ІТ-індустрії в Україні усе більше застосовуються нові ІТ-технології, збільшуються можливості комп'ютерів, кількість функцій тощо, з'являється безліч нових конкретних комп'ютерних програм.

У статті 1, п. 26 [1] надано визначення комп'ютерної програми як набору інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи в будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній для зчитування комп'ютером (настільним комп'ютером, ноутбуком, смартфоном, ігровою приставкою, смарт-телевізором тощо), які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату, зокрема операційна система, прикладна програма, виражені у вихідному або об'єктному кодах. Таким чином, через розвиток ІТ-технологій, збільшення функцій комп'ютер-

них програм виникає потреба в надійній ефективній системі правової охорони комп'ютерних програм для їх подальшого захисту від можливих порушень.

Комп'ютерні програми є складним та комплексним об'єктом, її складові елементи можуть охоронятись за допомогою одразу декількох інститутів права інтелектуальної власності (рисунк 1).

Сьогодні практично в усіх країнах світу комп'ютерні програми охороняються авторським правом. Такого підходу офіційно дотримуються і Європейське патентне відомство, і законодавчі органи європейських держав. Та поряд з авторсько-правовою охороною комп'ютерних програм також існує і патентно-правова охорона [2].

Рис. 1. Способи охорони комп'ютерної програми

З моменту свого виникнення і донині саме як збірки і підлягають охороні бази даних в міжнародному та більшості законодавств країн-учасниць, хоча за законодавством США передбачена можливість захищати комп'ютерні програми поряд з авторським правом, ще й за допомогою патентів [3, с. 276].

Такий підхід цілком обґрунтований, адже прирівнюючи комп'ютерну програму до винаходу чи корисної моделі, патентне право дає можливість захистити її функціональну сутність, а не кінцевий результат (зовнішній вираз комп'ютерної програми), як це передбачено авторським правом.

Європейським Союзом була зроблена спроба привести своє патентне законодавство у відповідність з патентним законодавством США. Єврокомісія навіть розробила проект директиви «Про патентоспроможність винаходів, пов'язаних з комп'ютером», однак було прийняте рішення про припинення розгляду цього проекту [2].

Важливою з точки зору правової охорони бази даних є Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода TRIPS) [4], яка поширює правову охорону на компіляції даних, що існують як у машинозчитуваній (електронній), так і в іншій формі. Замість терміну «збірник» в Угоді [4] використовується його сучасний синонім – «компіляція даних чи інших матеріалів».

20 грудня 1996 р. в Женеві було укладено Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право (далі – Договір ВОІВ) [5]. Одним із об'єктів, що охороняється авторським правом, згідно з Договором – компіляції даних (бази даних). Стаття 5 Договору ВОІВ «Компіляції даних (бази даних)» передбачає, компіляції даних або іншої інформації в будь-якій формі, які за підбором і розміщенням змісту є результатом інтелектуальної творчості, охороняються як такі. Така охорона не розповсюджується на самі дані або інформацію і не обмежує будь-яке авторське право, яке відноситься до самих даних або інформації, що містяться в компіляції [6, с. 253].

В українському законодавстві питання правової охорони комп'ютерної програми відображені у гл. 36 Цивільного кодексу України та Законі України «Про авторське право і суміжні права» [1], у ст. 20 якого закріплено, що охорона поширюється на комп'ютерні програми, виражені у вихідному або об'єктному кодах, якщо вони є оригінальними. Охорона надається формі вираження комп'ютерної програми, тому слід зазначити, що при охороні комп'ютерної програми таким чином має значення код, а не ідея, концепція, принципи. У такому разі можна, змінивши, наприклад, оформлення програми, але не змінюючи її суть, одержати зовсім новий об'єкт охорони. При цьому не можна вважати порушенням використання різними авторами у своїх розробках стандартизованого для певної мови програмування фрагмента вихідного тексту програми, який уперше був використаний іншим розробником, оскільки такий фрагмент є об'єктом, що не охороняється [2].

Графічний інтерфейс користувача, набір виконуваних функцій, формат файлів даних, які використовуються у комп'ютерній програмі для експлуатації її функцій, не є формами вираження комп'ютерної програми.

Ідеї та принципи, на яких ґрунтується будь-який елемент комп'ютерної програми, зокрема ті, на яких ґрунтується її інтерфейс, логічні схеми, алгоритми та мови програмування, не охороняються авторським правом [1].

Законним користувачем комп'ютерної програми є особа, яка правомірно володіє копією комп'ютерної програми, виготовленою правомірно [1, ст. 1, п. 21].

Також, у ст. 25 Закону [1] йдеться про вільне використання комп'ютерних програм – без дозволу суб'єктів авторського права на комп'ютерну програму і безоплатно законний користувач комп'ютерної програми має право:

- виготовити резервну копію, якщо це необхідно для використання цієї комп'ютерної програми;
- декомпілювати комп'ютерну програму (перетворити її з об'єктного коду у вихідний текст) з метою одержання інформації, необхідної для досягнення її взаємодії з іншою незалежно розробленою комп'ютерною програмою;
- спостерігати, вивчати, досліджувати функціонування комп'ютерної програми з метою визначення ідей і принципів, що лежать в її основі, за умови, що це робиться в процесі виконання будь-якої дії із завантаження, показу, функціонування, передачі чи записування у її пам'ять (збереження).

Без дозволу суб'єктів авторського права на комп'ютерну програму, якщо договором не передбачено інше та якщо зазначені в цій частині дії необхідні виключно для належного використання копії комп'ютерної програми за призначенням, у тому числі для виправлення помилок, законний користувач комп'ютерної програми має право: здійснювати відтворення комп'ютерної програми в цілому або частково, будь-яким способом та в будь-якій формі, а також здійснювати переклад, адаптацію або будь-яку іншу зміну (модифікацію) комп'ютерної програми і відтворення результатів таких дій [1].

Відповідно до ст. 31 Закону [1], особисті немайнові права автора охороняються безстроково, а майнові права на комп'ютерну програму як одного з об'єктів авторського права виникає з моменту створення твору, а строк охорони триває протягом життя автора та 70 років після його смерті, що обчислюються з 1 січня року, наступного за роком смерті автора, тому охорона комп'ютерних програм авторським правом в Україні дуже зручна для великих монополістів-виробників програмного забезпечення.

Комп'ютерна програма виконує певні функції і за своєю суттю є технічним рішенням, обов'язковою умовою їх патентування є те, що патент на винахід або корисну модель видається за умови розкриття суспільству його сутності (алгоритм у вигляді вихідного коду комп'ютерної програми повинен подаватися в патентне відомство в описі до патенту) [7].

Комп'ютерна програма може отримати правову охорону як винахід за умови, якщо вона: є технологічним (технічним) рішенням у будь-якій сфері технологій; відповідає умовам патентоздатності, а саме має ознаки новизни, винахідницький рівень та є промислово придатною тощо.

Хоча комп'ютерна програма як така не є технічним рішенням, тому не відповідає критеріям патентоздатності, вона може отримати правову охорону у складі технічних рішень, в яких вона використовується. За певних обставин алгоритм роботи комп'ютерної програми може отримати охорону шляхом отримання патенту на корисну модель або винахід як спосіб (процес).

Процес патентування є тривалим і дорогим, крім того жорстким критеріям патентоспроможності може відповідати лише незначна частина комп'ютерної програми. З моменту подання документації до видачі патенту в середньому проходить 2–3 роки [8, с. 26].

Більш простим та ефективним способом може бути охорона окремих елементів комп'ютерної програми як промислових зразків, враховуючи, що зовнішнім виглядом прикладних комп'ютерних програм є інтерфейс з його складовими (графічними елементами, піктограмами), що мають художньо-естетичні риси та ґрунтується на принципах художнього конструювання, можна зробити висновок про можливість правової охорони інтерфейсу комп'ютерної програми як промислового зразка.

Як знак для товарів і послуг можуть охоронятись назва комп'ютерної програми чи її окремих модулів, назви локацій, імена персонажів. Звуки, що застосовуються в комп'ютерній програмі, анімовані та статичні банери, відео, музичний супровід, сценарій, опис та зовнішній вигляд персонажів, наприклад, на рівні з кодом програми також охороняються авторським правом.

Супровідна документація, договори та технічні завдання, майже будь-які робочі матеріали, що застосовуються під час розробки, та сам код програми можуть охоронятись інститутом комерційної таємниці [2].

Таким чином, охорона комп'ютерних програм можлива як об'єкт авторського права, так і за допомогою промислової власності, а також і за допомогою торговельної марки і комерційної таємниці.

Література:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» / Документ 2811-IX, поточна редакція від 01.12.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (Дата звернення 10.03.2023).

2. Грушевська Наталія *Правова охорона комп'ютерних програм: як правовласнику захистити свої права. Всеукраїнське професійне юридичне видання «Юридична Газета»*. № 1 (731), 2021. URL: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/pravova-ohorona-kompyuternih-program-uyak-pravovlasniku-zahistiti-svoyi-prava.html> (Дата звернення 14.03.2023).

3. Атаманова Ю. С. *Господарсько-правове забезпечення інноваційної політики держави: монографія* Х. : Фінн, 2008. 421 с.

4. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_018 (Дата звернення 14.03.2023).

5. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право: прийнятий Дипломатичній конференції 20 груд. 1996 р., та положення Бернської конвенції (1971 р.), на які містяться посилання у Договорі (Договір ВОІВ про авторське право) (1996). URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_770 (Дата звернення 14.03.2023).

6. Литвин С.Й. Правове регулювання відносин щодо компіляції даних (бази даних) в міжнародно-правових актах та законодавстві. Часопис Київського університету права, 2012, № 2. С. 252–256.

7. Авдеева Г. К. Проблемы идентификации компьютерной программы как объекта авторского права. URL: http://www.ipcmagazine.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=491&Itemid=11 (дата звернення 16.03.2023).

8. Єфремова К. В. Правова природа комп'ютерної програми як об'єкту інноваційних відносин. Актуальні питання інновац. розвитку. 2012. № 2. С. 24–29.

ВИКЛАДАННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ АГРАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Шерстюк С. В.

кандидат економічних наук, доцент,

*доцент кафедри цивільно-правових дисциплін, трудового та аграрного
права Державний біотехнологічний університет*

м. Харків, Україна

Фахівці, підготовлені на агрономічних факультетах ЗВО, здійснюють свою практичну діяльність із розв'язуванням задач, що направлені на отримання конкретного результату – підвищення продуктивності рослинництва, а, отже й усього аграрного сектора, та забезпечення продовольчої безпеки України. Все це є дуже важливим та актуальним в умовах війни. Однак, на сьогодні, гарному фахівцю в аграрному секторі недостатньо мати лише ґрунтовні знання з агрономічних дисциплін. Достатньо важливий аспект становить й організаційно-правова складова агробізнесу.

Недарма, сучасні вимоги до підготовки фахівців різних галузей (в тому числі й агрономії) потребують включення у навчальний план

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА
ЮРИДИЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

6 лютого – 19 березня 2023 року

Підписано до друку 20.03.2023. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 10,00. Тираж 100. Замовлення № 0323-031.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.